

Τὰ ἰδανικά σου ἐὸν καὶ μὴ σὲ μέλη! Ἄφησε στοὺς ἄλλους τὰ δικὰ τους καὶ γέλα. Πῶς νὰ μὴ γελάσῃ κανένας; Ἐσένα σὲ κατηγοροῦνε καὶ στεφάνια πλέκουνε σὲ κεινὸς πὸν φτείδαννε Λεξικό τῆς Δημοτικῆς στὴν καθαρέβουσα.

Ὁ πάντα φίλος σου
ΨΥΧΑΡΗΣ

Τελειωμένο, ἴετοίμο νὰ φύγῃ τὸ γράμμα πὸν μοῦ ζήτησες, ὅταν ἔλαβα τὸ ἄρθρο σου τοῦ Βωμοῦ. Φοίχη—ἀπίστευτη φοίχη μάλιστα—οἱ τερατολογίες οἱ γλωσσολογικὲς πὸν μᾶς ξεσήκωσες στὰ βιβλία τοῦ Χατζηδάκη. Σὲ κάθε ἄλλο τόπο, δὲ θὰ γύριζε νὰ τὸν διεῖ οὐτ' ἕνας Κουκουλές. Θαμάζω τὸ κουράγιο σου. Καὶ τρομάζω. Τί δὲ θὰ κάμῃ τώρα ἐναντίο σου ἀφτὸς ὁ

ἄθροπος; Μόνο ἐπειδὴ κ' εἶσαι φίλος μου, δὲ σὲ βάλανε στὴ Σύνταξη τοῦ Λεξικοῦ—ἔσένα! Τὰ προσωπικά καὶ πάντα. Εἶναι ἄμαστία. Εἶναι καὶ κρίμα νὰ χάνεσαι, νὰ χάνῃς τὴ ζωντανάδα σου, νὰ πάνε μαζί σου χαμένες οἱ μοναδικές σου ἰκανότητες. Τὴν ἀρχαία τὴν κατέχεις κατάβαθα. Τὴ δημοτικὴ μὲ τίς ντοπιολαλιές της τὴν παίζεις στὰ δάχτυλά σου. Κέρδος ἔθνικὸ νὰ σὲ χρησιμοποιήσουνε—κι ἂς σοῦ λείπῃ κανένα ἐπίσημο περγαμνὸ, ἀφοῦ ἡ μάθηση δὲ σοῦ λείπει. Στὸ Διδασκαλεῖο καθηγητῆς γιὰ δημοδασκάλους ἔπρεπε νὰ διοριστῆς. Ἄν ὑπορῆ σ' ἀπτό νὰ σοντιέσῃ κάπως ἡ φωνή μου, θὰ γαρῶ καὶ θὰ τιμηθῶ. Σοῦ τὸ χρωστᾶ, νομίζω, ἡ Ἑλλάδα.

ψ.

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

7

Ο ΑΠΟΚΛΗΡΟΣ

Χλόη μεγάλη, καταπόσινη, θρεμμένη, τὴν κύλωνε, φύτρωνε στὶς ὄχθες της, καὶ τὰ δέντρα, κάτι γιγάντια δέντρα, ἐνὸς διπλανοῦ μεγάλου, ἀλλ' ἔρημου δρόμου, καθρεφτιζόντουσαν στὰ νερά της. Δὲν αἰσθανόταν ὅμως καλὰ τὸν ἑαυτὸ του. Τὸ κεφάλι του μὲ ζάλη καὶ τὰ πόδια του βαριά, κομμένα.

—Ποιῶ, πῶς εἶμαι! εἶπε, ὁ θεὸς νὰ μὲ βοηθήσει.

Ἴσως νᾶταν ἀπ' τὸ μακρὸ δρόμο, ποῦχε κάνει, ἴσως..

Μὰ οἱ ζάλες, πὸν πάθαινε ἀπὸ καιρὸ;

Καὶ τοῦχε ἔρθει μιὰ ζάλη στὸ δρόμο, ὅπου, ἂν δὲν κρατιώταν ἀπ' ἕνα δέντρο, θ'ἀπερτε κάτω.

Κοντὰ στὴν τελευταία γωνιά τοῦ δρόμου κείνου, καὶ δίπλα σ' ἕνα φοῦρνο, πὸν βρισκόταν τώρα κλειστός, ἦταν ἕνα κρασοπουλιὸ ποῦχε καὶ μαγεριό.

Σκέφτηκε νὰ πάει κεῖ, γιὰ νὰ μὴν κάνει ἀκόμα δρόμο, καὶ νὰτσιμπήσει κάτι.

Πλησίασε ὅμως μὲ δισταγμὸ, γιὰτὶ δὲν τοῦ ἄρεσε καὶ τόσο τὸ μέρος, καὶ ποτὲ δὲν εἶχε πατήσει σ' αὐτό.

Καὶ ἴσως νὰ μὴν ἔμπαινε.

Ἄλλὰ μὲν κοιτάξε μέσα, εἶδε τὸ γέρο μεσίτη μὲ δυὸ ἄλλους νὰ κάθονται...

Καὶ μῆξε κι αὐτός

Ἄλλ' ὁ γέρο μεσίτης, πὸν ἤλπισε, πῶς θὰ τοῦ μιλοῦσε καὶ θὰ τὸν προσκαλοῦσε νὰ τὸν κερᾶσει, νὰ καθίσει μαζί τους, τὸν κύτταξε ψυχρὰ καὶ ημιχρότερα ἀκόμα τὸν χαϊρέτησε:

—Γεῖά σου...

Καὶ στράφηκε στοὺς ἄλλους δυὸ, τοὺς συντρόφους του.

Κάθισε πέρα ἀπ' αὐτούς, στὴ μέση, κοντὰ στὸ στυλο τὸν ξυλένιο, πὸν στηρίζε τὴ χαμηλὴ σκεπὴ.

—Καλὰ νὰ πάθει, βλάκα! εἶπε στὸν ἑαυτὸ του.

Στὸ διάβολο, τότε θὰ φύγω!... Ἔλα πάψε, πάψε!

Ἔνα παιδί τοῦ μαγαζιοῦ πῆγε κοντὰ καὶ τὸν ερώτησε τί θάβαινε. Αὐτὸς τοῦ ζήτησε κάτι νὰ τοῦ φέροι, ἀπ' ἐκεῖνα πὸν μαγέρευαν.

Καὶ δὲν ἦταν καὶ πολλοὶ μέσα κεῖ, κείνη τὴν ὥρᾳ. Ὁ γέρο μεσίτης μὲ τοὺς φίλους του, ἕνας

ὑπονωματόρχης μὲ ξεκούμπωτο τὸ ἀμπέλι, τὸ πιλίκιο στὰ πίσω, μὲ τρεῖς πολίτες, καὶ ἕνας τροπωμένος στὴ μέση δυὸ βαρελιῶν ὄρθιων, παλιῶν, χωμένος μέσα κεῖ, μονάχος, μὲ τὸ σιδερένιο τραπέζι σὰ δικό του, νὰ τρώει καὶ νὰ πίνει. Εἶχε τὴ μύτη κατακόκκινη, τόσο, σὰν αἰματομένη.

—Αὐτὸς κάνει καλὰ! σκέφτηκε ὁ Ποίμης. Καὶ θὰ τῶχει ρίξει στὸ κρασί, ἔτσι μόνος, γιὰ νάχει αὐτὴν τὴν κατακόκκινη μύτη!.. Τί καλὰ πὸν κάνει...Ἔ..

Στὸ νοῦ του ἦθε ἡ ἀπόφαση ποῦχε κάνει, νὰ φύγει καὶ νὰ γίνε ναύτης, καί...

—Ἄστο τώρα, ἄστο!... εἶπε μὲ κούραση.

Τὸ παιδί τοῦφερε τὸ φαί πὸν διάταξε.

Τὸ κοιτάξε. Εἶδε πῶς δὲν αἰσθανόταν ὄρεξη. Κι ἔβαιε τὸ φαί πολὺ, καὶ τάφησε γιὰ νὰ κρουώσει λίγο.

Ὁ μεσίτης καὶ οἱ δυὸ ἄλλοι σκυμμένοι μιλοῦσαν....

Κοίταξε τὸ μαγαζί.

Βαρέλια ἄδεια, ἀνοιγμένα, σακκιὰ μάχιρα, πέρα κουβέρτες, στρώματα ριχμένα σὲ μιὰ γωνιά, μιὰ ἀκαταστασία τρομερὴ ὑπῆρχε. Ἄπ' τὸ χαμηλὸ ταβάνι χαρτιά, πὸν τάχαν κολλήσει νὰ μὴ φαίνονται τὰ ξύλα τῆς σκεπῆς, σχισμένα, μαυρισμένα, κρεμόντουσαν.

Καὶ κάτω χῶμα μαῦρο ὑγρὸ, γεμάτο φλοῦδες, ἀποτσιγαρά, φτυσίματα...

Τὰ βαρέλια τὰ γιομάτα εἶτανε σὲ δυὸ γραμμές, ἢ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη, σ' ἕνα λάκκο, πίσω ἀπ' τὸ τεζάχι. Πάνω σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ ὑπῆρχε καὶ μιὰ ζωγραφιά, τοῦ Βάκχου ἴσως, μὲ σταφύλια κι ἀμπελόφυλλα στὸ κεφάλι του γύρο. Ἄλλὰ τοῦχαν κάνει κένα στόμα τόσο μεγάλο, ποῦφτανε ἴσαμε ταῦτιά του.

Εἶχε κι ἄλλες ζωγραφιές τὸ μαγαζί.

Στοὺς τοίχους του τοὺς ἀσοβάντιστους, κρεμόντουσαν διάφορες ζωγραφιές. Μιὰ γυναίκα μὲ προσωπίδα πὸν χόρευε καὶ τὰ κοντὰ της φουστάνια νάχουνε σηκωθεῖ ψηλά. Καὶ κεῖ, ἕνας Ἕλληνας στρατιώτης νάχει βυθίσει τὰ δόντια του σὰν κανίβαλος πεινασμένος, στὸ πρόσωπο ἐνὸς Βουλγάρου

στρατιώτη. Αίματα πλημμυρούσαν τοῦ Βούλγαρου τὸ πρόσωπο...

Οἱ τεντζερὲδες ἀχνίζαν καὶ ὁ μάγεραις μὲ πρόσωπο φουσκωμένο σὰν ἀπὸ τὸν ἀχνὸ, ἔσκυβε, ἀνακάτενε...

Καὶ κοντὰ στὸ τεζάχι, ὁ ἰδιοκτήτης ὄρθιος καὶ ἀκίνητος ἔμενε, μὲ στάση πετεινοῦ ἀνεβασμένου σὲ ψηλὸ μέρος. Ἐφαγε μὲ τὴ βία. Ἀλλὰ δὲ μπόρεσε νὰ τὸ τελειώσει. Δὲν πήγαινε κάτω.

— Δὲν εἶμαι καλά, τί τὸ θέλεις, δὲν εἶμαι καλά! εἶπε.

Καὶ χτύπησε νὰ τοῦ φέρουσε κρασί.

Ἐνας ἀνθρωπάκος μπήκε, κείνη τὴ στιγμή μέσα, σκιωτός, μὲ τὸ μπασιονάκι του. Ὁ Ποίμης τὸν ἤξερε. Ἦτανε δάσκαλος σινταξιοῦχος. Καὶ ἦτανε τόσο κοντός, πού ὁ Νάσκος μποροῦσε νὰ καμαρώνει γὰρ ψηλὸς κοντὰ του.

Ὁ γέρο μεσίτης καὶ οἱ δύο ἄλλοι βγάλανε στὴ θέα του φωνὴς χαράς.

— Μὰ ἔλα δά! τοῦ εἶπε ὁ γέρο μεσίτης, ἔλα: Μὰ στάσου, στάσου! Ἐχεις μπιλιέτο; Ἐδῶ ὅποιος ἔχει μπιλιέτο πίνει ἀπ' αὐτὸ, ἀπ' αὐτὸ τὸ βάλσαμο!...

— Ἐχω, ἔχω!... Ποῦ νὰ τὸ βγάλω τώρα! ἔκανε ὁ δάσκαλος μὲ μιὰ φωνούλα.

Ὁ κοασοπώλης εἶχε στραφεῖ, μὲ μικρὸ χαμόγελο νὰ χαράζει τὴ μούρη του, καὶ τοὺς κοιτάζε.

— Γι' αὐτὸ στέκεται ἔτσι ὑπερήφανα! σκέφθηκε ὁ Ποίμης. Τί καλά!

Ἄλλοι δύο μπήκανε καὶ καθίσανε σ' ἓνα τραπέζι κοντὰ του. Ὁ ἓνας τοῦ θύμισε τὸ Σαματᾶ. Εἶχε ὁμοιότητα. Μόνο πού δὲν εἶχε ρυτίδες.

Μετὰ δύο ἐργατικοί.

Αὐτοὶ στάθηκαν ὄρθιοι σ' ἓνα τραπέζι κοντὰ:

— Ἐνα κατοσταράκι! γρήγορα!...

— Βρὲ τί κάνετε, φώναξε ὁ καταστηματοῦχος, κοιμηθήκατε!... σὰ νάχετε σαράντα τραπέζια καὶ τὰ χάσατε! Βάλτο κάτω τὸ γαλόνι, τί τὸ κρατᾶς!...

— Αὐτὸ ποῦ λὲς, ἄκουσε ὁ Ποίμης νὰ λέει κείνος ποῦμοιαζε μὲ τὸ Σαματᾶ στὸ σύντροφό του, ἅμα δὲν πάφουν νὰ κυβερνοῦν τὸν κόσμο οἱ μπεμπέδες, κατάλαβες; πού ἀπ' τὴ μπόνα τους καὶ τὴν παραμόνα τους...

Ἡ φωνὴ τοῦ ὑπονωματοῦχοι ὑψώθηκε, κείνη τὴ στιγμή ἀγριεμένη:

— Μωρὲ τί λὲς, τί λὲς! Καὶ ποιά εἶνε κείνη ἢ χεῖρ πού θὰ βάλει χέρι, πάνω του!

— Σιγὰ, σιγὰ! τοῦ εἶπε ἓνας ἀπ' τοὺς συντρόφους του, μὴ φωνάζεις...

— Τί σιγὰ, βρὲ ἀδελφε, πού μῆσκασε, μῆσκασε! ἔκανε αὐτὸς ἀνοίγοντας τὰ χέρια.

Ἐπιασε τὸ καπέλλο του, πού τῶγε στὰ πίσω βάλμένο τοῦ κεφαλιοῦ του, καὶ τῶφερε.

— Ἐλα εἰς ὑγίαν! εἶπαν οἱ ἐργατικοὶ χτυπώντας τὰ ποτήρια. Ὁ Θεὸς στὸ καλὸ!

Ἐνας ἀνθρώπος μὲ παλιὰ ρούχα καὶ μ' ἓνα μαντίλι μαῦρο στὸ κεφάλι, φάνηκε στὴν πόρτα, πού κίνησε ὄλων τὴν προσοχή.

— Ὡ, ὁ Χριστὸς! εἶπε ὁ ὑπονωματοῦχος.

Ὁ Ποίμης ξαφνιαστικῶς. Ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς, εἶχε ἀλήθεια εὐ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τὸ ζωγραφίζουν.

Καὶ εἶχε καὶ μιὰ γαλήνη στὸ πρόσωπο, ἀλλὰ τὰ μάτια του ἦταν ἴδια, σκοτεινά, τίποτα δὲν τὰ φώτιζε.

— Χριστέ, ἔλα νὰ πάρεις ἓνα! τοῦ εἶπε ὁ ὑπονωματοῦχος.

Αὐτὸς χωρὶς ν' ἀπαντήσει πῆγε καὶ κάθησε στὸ βᾶθος μακρῶς, στὴ γωνιά ὅπου ἦταν οἱ κουβέρτες καὶ τὰ στρώματα, καὶ ὅπου ὑπῆρχε κι ἓνα τραπέζι.

— Ἔτσι εἶναι; τοῦ ἔκανε ὁ ὑπονωματοῦχος, πάλι θὰ σὲ σταυρώσουμε!...

— Ἄστον! εἶπε κ' ὁ καταστηματοῦχος.

— Σώκρατες! φώναξε ὁ δάσκαλος. Ἐλα, παιδί μου! Θέλω νὰ μοῦ φέρεις, λίγα στεγνὰ φασόλια! Ἄ, γειά σου, σὲ θέλω!...

— Μᾶς πῆρε ὁ διάολος τὸν πατέρα! ἔλεγε ὁ ἓνας ἐργατικὸς.

— Βάλτο τώρα, ἀδειαστο, τοῦ εἶπε ὁ ἄλλος.

— Ρέ, μαίμου, Γιαννάκη, φέρε μιστὴ ὀκᾶ καὶ γρήγορα!... Νά, θὰ μετρήσω στὰ δέκα.

— Ὅχι, ὄχι!...

— Τί; Ἐγὼ διατάζω!...

— Εὐτυχισμένοι ἀνθρώποι! σκέφτηκε ὁ Ποίμης.

— Στὸ διάολο, ὅλο πέτρες εἶναι τὰ φασόλια! Νά, πῆγα νὰ σπᾶσω τὸ δόντι μου!... εἶπε ὁ σύντροφος ἔκρινου, πού ἔμοιαζε μὲ τὸ Σαματᾶ.

— Ἀκόμα δύο κρασιά, ἓνας ἀπ' τοὺς ἐργατικὸς διέταξε.

— Νάχεις τοῦ Ἄβραμ, τοῦ Ἰσᾶκ καὶ τοῦ Ἰακώβ τὰ καλά! εἶπε ὁ δάσκαλος στὸ παιδί πού τοῦ πῆγε τὰ φασόλια.

— Ὁ Ἰακώβ εἶμαι γό!... φώναξε ὁ Χριστὸς, πού λέρα ἔτρωγε.

— Μὰ δὲν εἶσαι ὁ Χριστὸς; τὸν ρώτησε ὁ δάσκαλος μὲ τὴ λεπτὴ φωνὴ του, πού σὰ νάχε γραμμούλες, ἢ νάταν ἀπὸ πολλές φωνίτσες λεπτὲς σὰν κλωστή.

— Ναί, ἀλλὰ τώρα, εἶμαι ὁ Ἰακώβ!

— Τοῦρθε πάλι! εἶπε ὁ ὑπονωματοῦχος. Ἄ, ρέ, ἔξρω γὰρ τί θέλεις σὺ!...

— Ἄστε τον! φώναξε ὁ καταστηματοῦχος.

Ἐγινε κάποια ἡσυχία. Οἱ ἐργατικοὶ φύγανε. Καὶ σὲ λίγο ὁ ὑπονωματοῦχος μὲ τὴν παρέα του.

Ὁ Ποίμης εἶδε κείνον, πού μόνος του ἔβηκε στὸ βᾶθος κρυμμένος μὲς τὰ βαρέλια, νάχε ἀποκοιμηθεῖ. Τὸ κεφάλι του στηριζότανε στὸ στήθος του.

— Αὐτὸς εἶναι εὐτυχής!... εἶπε.

— Μὰ γιὰ πὲς μας, λοιπόν, εἶπε ὁ γέρο μεσίτης στὸ δάσκαλο, δυνατὰ, τί ἀπόκαμε κείνος ὁ Δρακουλίδης;

— Ὁ Δρακουλίδης θέλεις νὰ πῆς! τοῦ ἀπάντησε ὁ δάσκαλος. Ἄλλ' αὐτὰ εἶναι γιὰ τὸ βραδάκι στοῦ Φαναρτζή! Νάναι καὶ ὁ Σταμάτης, ὁ Γιαννάκος!... Ὁ Ξενοφῶν ἔκανε τόσον καιρό...

Ὁ καιρὸς εἶχε ἀλλάξει πολὺ. Σύννεφα εἶχαν πέσει. Ὁ ἥλιος φώτιζε θαμπὸς πίσω ἀπ' ἀραιὸ σύννεφο.

Πήγαινε σιγὰ στὸ σπίτι του. Αἰσθανόταν κομμένα τὰ πόδια του, τὶς κλειδώσεις καὶ ζάλη...

— Ὅλοι παληάνθρωποι εἶνε, παληάνθρωποι! εἶπε.

Θυμήθηκε καὶ τὴν ἀπόφαση ποῦχε κάνει.

— Ὡ, ἀφῆσέ με, ἔκανε, ἔγὼ δὲ μπορῶ!...

Κοντὰ σχεδὸν στὸ σπίτι του, εἶδε τέσσερα-πέντε παιδιὰ νὰ βγαίνουν ἀπ' ἓνα δρόμο, σούφροντας μιὰ γάτα ψόφια, δεμένη ἀπ' τὸ πόδι της τὸ πῆγε.

Πίσω πήγαινε τὸ τυφλὸ παιδί μ' ἓνα ἄλλο μικρό, πού τὸ ὠδηγοῦσε, κρατώντας μιὰ βέργα.

Ἄπὸ πέρα κείνη τῆ στιγμῆ ἓνα ἄλλο παιδί ξεφύτρωσε.

— Κόστα! πού πάτε; φώναξε.

Τὸ τυφλὸ παιδί στάθηκε, τὸ κεφάλι του, πού κουνιόταν πάντα, κουνήθηκε πιδ γρήγορα, σὰ νὰ θελε νὰ συλλάβει τὸν ἦχο τῆς φωνῆς, καὶ μὲ μιὰς ἀπάντησε :

— Παυλάκη, ἔλα!... σκοτώσαμε τὴ γάτα μας! γιατί μᾶς ἔφαγε μιὰ ὀκᾶ κρέας!... Τῆς βγάλουμε καὶ τὸνα μάτι!...

Τὰ παιδιὰ ξεκολούθησαν τὸ δρόμο τους.

Ἄπὸ Πόιμης μπῆκε μέσα στὸ δωμάτιό του.

Κάθισε στὸ κρεβάτι πετώντας σὲ μιὰ καρέκλα τὰ σῦκα.

— Θεέ μου, θεέ μου, ἔκανε, δὲ μπορῶ! Τὸ πιστεύεις; βαρέθηκα!

Τὸ σκέφτηκε αὐτὸ τὸ τελευταῖο, ποῦπε.

— Ναι, ναι, βαρέθηκα! Τί; βαρέθηκα!... Καλλίτερα!... Πῶς ἤθελα! ὦ!...

Τὸ πρόσωπο τῆς μάνας του φάνηκε ζωηρὸ νὰ παρουσιάζεται.

— ὦ, ὦ!... ἔκανε.

Κούνησε τὸ κεφάλι λίγο μ' ἓνα ἑλαφρὸ πικρὸ χαμόγελο :

— Αὐτὴ θὰ μὲ κληρονομήσει, εἶπε καὶ ἀπ' τὰ χεῖλια του βγήκε ἓνα γέλιο σὰν κλάμμα μικρό...

Γυμνός ἔμενε στὸ κρεβάτι του. Κάποτε ἔλεγε :

— Πῶς ἤθελα, πῶς ἤθελα!

Καὶ στὸ σπίτι ἤσυχία. Φωνές παιδιῶν στὴν ἀλλή, μόνο.

Ἄλλὰ νὰ θόρυβος στὴ γαλαρία. Κι ἄκουσε ἔξω σχεδὸν ἀπ' τὴν πόρτα του, νὰ μιλοῦνε δυνατὰ :

— Τίποτε πάλι, ἔ; ρωτοῦσε μιὰ γυναικεία φωνή.

— Τίποτα καὶ τίποτα!... τῆς ἀπάντησε μιὰ ἀντρίκια. Ἡ ἀγορὰ εἶνε ἄδεια, δὲν ἔχει τίποτα, τίποτα!... Καὶ ὁ κόσμος νά! μελίσει! Καὶ πού νὰ βροῦν οἱ φουκαράδες! Ὅλα εἶνε ἄδεια, ἄδεια! Χαρουπάλευρα μόνο, σῦκα καὶ σταφίδα!...

— ὦ, ἀλλοίμονό μας! Μὰ τί θὰ γίνουμε! Ἐτοῖ θὰ πεθάνουμε ὅλοι!...

— Ἄφου τὸ θέλουν οἱ μεγάλοι, ἄς φοβήσουμε!...

Πάσανε. Ἄκουσε τὰ βήματά τους νὰ φεύγουνε, ν' ἀπομακρύνονται, καὶ κρότο πόρτας νὰ κλείσει, ἔπειτα.

Ἦθελε ἀκόμα νᾶκουγε τὶς φωνές, τὶς ἤθελε, ἂν καὶ δὲ λέγανε εὐχάριστα πράγματα. Ἄλλ' ἔγινε ἤσυχία πάλι. Καὶ οὔτε τὶς φωνές τᾶν παιδιῶν δὲν ἄκουσε.

— Δὲ μπορῶ, δὲ μπορῶ, κάτι ἔχω!

— Ξαφνικὰ τοῦ φάνηκε πὼς δὲν ἔβλεπε καλά, πὼς τὰ μάτια του εἶχανε θολώσει, καὶ πετάχτηκε.

Ἄπὸ, ὄχι: ἴσως νᾶταν ἀπ' τὴ σκοτεινιά, ποῦχε πέσει ἀπ' τὴ συσκευιά.

Καὶ κοίταξε ἔξω νὰ δεῖ ἂν διακρίνει καλά.

Εἶδε πέρα δυὸ κυπαρίσσια, πάνω ἀπ' ἄλλα δέντρα, τὸνα κοντὰ σᾶλλο, νὰ φαίνονται, καθὼς κουνιόντουσαν ἀπ' τὸν ἄνεμο, πὼς φιλιόντουσαν, πὼς ἔφευγε τὸνα στὴν ἀγκαλιά τᾶλλου καὶ φιλιόντουσαν μανιακὰ.

— Μὰ ἦταν αὐτὰ τὰ κυπαρίσσια, ἦταν ἐκεῖ; ἢ μοῦ φαίνονται; ρώτησε τὸν ἑαυτὸ του.

Καὶ τὰ κυπαρίσσια ξεκολούθουσαν τὰ ἴδια, τὰ ἴδια νὰ κάνουνε.

Ἐφυγε ἀπ' τὸ παράθυρο.

— Νὰ πλαγιάσω... ἴσως μ' ὠφελήσει!...

Καὶ πετώντας τὰ ρούχα του, χόθηκε κάτω ἀπ' τὰ σκεπάσματα.

— Δὲ μπορῶ! ἔκανε.

Αἰσθανόταν τώρα, κρού, κρού δυνατὰ!...

Πέρασε λίγο.

Σὰ νᾶτανε σὲ μιὰ βάρκα πού μόλις τὸν χοροῦσε, στὸ βάθος τῆς πλαγιασμένως, καὶ πάνω του νᾶχε ριγμένα, γιὰ σκεπασμα, πανιά ἀπὸ κατάρτια, ὅλα κρούα παγωμένα. Καὶ νᾶτανε ἡ βάρκα ἀφημένη σὲ μιὰ θάλασσα βορεινῆ, κατάρμιχη, πού τὰ κύματά τῆς τὴν πήγαιναν ὅπου θέλανε!... Πάνω του ἔβλεπε ἓναν οὐρανὸ σκεπασμένον ἀπὸ σύννεφα σταχτερὰ καὶ τίποτα ἄλλο!...

Συνῆλθε λίγο.

— Μάνα μου! ἔκανε,

Ἄναστέναξε καὶ κοίταξε τὸ δωμάτιο πού βρισκόταν. Ἄλλ' ὁ νοῦς του ἦτανε σὰ νὰ συρόταν, ἢ κάτι νὰ τὸν ροφοῦσε νὰ τὸν σύρει σὲ βάθι!...

Ἄκουσε ὅμως, ἔξω, θαμπα ὅπως βλέπει κανεὶς ἓνα πράγμα μέσα ἀπὸ ὀμίχλη, φωνές παιδιῶν νὰ τραγουδοῦνε :

Δευτεριά μου, χάρισέ μου
μὴν ἀλῶνία ζοή!...
Δευτεριά μου!...

Πάλι βυθίστηκε, σύρθηκε ἀπ' ἐκεῖνο τὸ ρούφηγμα, πού σὰν ἀνεμοστρόβιλος κινήθηκε!...

Ο ΤΑΦΟΣ

Ἡ μάχη εἶχε ἀρχίσει.

Τὰ πρῶτα συντάγματα εἶχαν οἰχτεῖ στὴ φωτιά. Τὸ πυροβολικὸ πίσω μας βρόνταγε δαμονισμένα σκορπώντας στὸν ἀέρα τὴν ἐκδίκηση, τὴ μαβρία, τὴν καταστροφή, τραντάζοντας γῆς καὶ οὐρανὸ, σαρώνοντας ἀνθρώπους καὶ ζῶα, δέντρα καὶ χόματα. Ὁ καπνός, πού σὰ μάβρη καταγιά εἶτανε χιμνός ὀλοῦθε, μᾶς εἶχε τυφλώσει, στενέβοντας τὸν ὀρίζοντα γύρω μας πού καὶ πού μέσα στὰ πικνὰ σύννεφα ξεχωρίζαμε μακριὰ σὰν πύρινες φούντες τὶς φωτιές τῶν κανονιῶν, καὶ κάπου κάπου μέσα στὴ βουή ἔφτανε ὡς τ' ἀφτιά μας τὸ ἀγριο ξεφωνητὸ ποῦβγαζε βαθειὰ ἀπὸ τὰ σπλάχνα του κάποιον θῦμα τῆς λύσσας τοῦ πολέμου.

Ἐμεῖς εἴμαστε στὴ δέφτερη γραμμῆ μετρώντας τοὺς χτύπους τῆς καρδιᾶς μας, περιμέναμε ἀμνητοῦ τὸ σύνθημα τῆς ἐφόδου.

Ἄξαφνα μιὰ δυνατῆ, βαρεῖα φωνή—ἡ φωνὴ τοῦ συνταγματάρχου μας, ἀκούστηκε :

— Ἐμπρὸς παιδιά! ἡ σειρά μας τώρα. Ὁ Ἄρχηγός θέλει νᾶναι παρμένη ἀπόψε ἡ πρώτη γραμμῆ ἔμεῖς πρῶτοι νὰ μποῦμε στὸ χαράκωμα. Θάρρος, παιδιά! Ζήτω ἡ Πατρίδα!

Μόλις πού πρόφτασα ν' ἀλλάξω μὲ τὸν ἀδερφὸ μου, πού στεκότανε πλάι μου, μιὰ τελευταία χαδιάρη σὰ φίλημα ματιὰ καὶ ὅλοι μαζί ὀμνήσαμε. Ἐνα ἀγριο ποδοβολητὸ ποῦφευγε ἀνατριχίλα σ' ὅλα τ' ἀντρεωμένα κορμιά, ἀχολόησε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τῆς γραμμῆς. Ὁ χάρος ζύγωνε μὲ τρελλὸ χορὸ.

Περάσαμε τὸ διάστημα πού μᾶς χώριζε ἀπ' τὴ